

Стефанів Р. І.

*аспірант кафедри менеджменту та адміністрування,
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-611-2-34>

ГРАНТОВЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ТА ПОВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У воєнній економіці доступ малого і середнього бізнесу до капіталу визначається не лише станом банківського кредитування, а й наявністю інструментів, здатних профінансувати запуск, відновлення або масштабування підприємницької ініціативи в умовах високої невизначеності. Саме тому урядова ініціатива «Робота набула значення системоутворювального механізму підтримки підприємництва. Її економічна логіка полягає в тому, що бюджетний ресурс спрямовується не на пасивне утримання суб'єкта господарювання, а на запуск керованого проєктного циклу, в межах якого отримувач гранту повинен сформулювати бізнес-ідею, підготувати бізнес-план, обґрунтувати бюджет, передбачити створення робочих місць і підтвердити спроможність до податкової віддачі. Відтак грантове фінансування виконує функцію інституційного стимулу розвитку проєктного менеджменту в секторі МСП.

Доцільно виокремлювати дві площини впливу грантової підтримки. Перша охоплює безпосередній фінансовий результат, тобто обсяг профінансованих проєктів, кількість створених робочих місць і бюджетний ефект. Друга пов'язана з якісною зміною моделі управління малим бізнесом. Отримання гранту в межах програми «Власна справа» передбачає проходження повного проєктного циклу, що включає розроблення бізнес-плану, банківське оцінювання, співбесіду та перевірку ділової репутації. Рішення ухвалюється Державним центром зайнятості на підставі висновків банку щодо якості бізнес-плану та життєздатності проєкту. Отже, грантова програма дисциплінує

підприємця, орієнтуючи його на формалізоване проєктне управління, а не на ситуативні господарські рішення.

У межах програми «Власна справа» грант може становити від 50 тис. до 350 тис. грн, для окремих областей – до 500 тис. грн, а для окремих видів діяльності, зокрема у сфері дошкільної освіти та креативних індустрій, – до 1 млн грн. Водночас обсяг підтримки безпосередньо пов'язаний із вимогами до зайнятості. Для грантів до 200 тис. грн необхідно створити 1 робоче місце, для грантів до 350 тис. грн – 2 робочі місця [1]. Отримувач зобов'язаний вести діяльність не менше 3 років і сплачувати податки, а в разі невиконання цих умов грант підлягає поверненню. Таке поєднання фінансування та зобов'язань переводить грант із площини одноразової допомоги у площину відповідальності за економічний результат.

Емпіричні результати засвідчують, що ця модель має відчутний макро- і мезоекономічний ефект. За офіційними даними Міністерства економіки, у 2025 році в межах проєкту «Робота ухвалено 10,6 тис. позитивних рішень щодо мікрогрантів, профінансовано 2,7 млрд грн, а за грантами, наданими саме у 2025 році, заплановано створення 17 тис. робочих місць. За весь період дії програми з 2022 року вже фактично створено 46 тис. робочих місць, а реалізовані бізнеси сплатили 5,9 млрд грн податків до бюджетів усіх рівнів [2]. Така динаміка свідчить, що грантове фінансування генерує не лише короткостроковий підтримувальний ефект, а й стійкий фіскальний результат.

Окремий інтерес становить ветеранський напрям програми, який посилює соціально-економічну функцію грантової політики. У 2025 році за програмою для ветеранів і членів їхніх сімей було ухвалено 1,6 тис. позитивних рішень, профінансовано 766 млн грн, а за грантами цього року заплановано створення 3 тис. робочих місць. За весь період дії програми з 2023 року вже фактично створено 3 тис. робочих місць, а до бюджетів різних рівнів сплачено 179 млн грн податків [2]. У цій частині «Робота виконує ширшу функцію, ніж проста підтримка підприємництва, позаяк забезпечує інституційний канал економічної реінтеграції тих груп населення, для яких перехід до цивільної господарської діяльності потребує додаткового ресурсного й організаційного підкріплення.

З позицій теорії менеджменту наведені показники дають підстави для ширшого висновку. Грантове фінансування в умовах війни не зводиться до компенсаційного механізму, а стає засобом формування нової управлінської культури у секторі МСП. Підприємство, яке входить у грантову програму, змушене структурувати власний задум у формі

проекту, а отже перейти від інтуїтивного способу ведення справи до логіки цілей, етапів, бюджету, ресурсів, ризиків, показників результативності та звітності. Саме в цьому полягає найважливіший, хоча й не завжди одразу вимірюваний, ефект єРоботи. Держава фактично субсидує не лише придбання обладнання чи старт виробництва, а й становлення управлінської спроможності малого бізнесу працювати за проектною моделлю.

Таблиця 1

Економічні результати ключових грантових програм єРоботи, найбільш релевантних для розвитку МСП

Програма	Позитивні рішення у 2025 р.	Обсяг профінансованих коштів у 2025 р.	Заплановано робочих місць за грантами 2025 р.	Фактично створено робочих місць за весь період дії	Сплачено податків за весь період дії
«Власна справа»	10,6 тис.	2,7 млрд грн	17 тис.	46 тис.	5,9 млрд грн
Гранти для ветеранів і членів їхніх сімей	1,6 тис.	766 млн грн	3 тис.	3 тис.	179 млн грн

Джерело: складено за офіційними даними Міністерства економіки України [1; 2]

У воєнний період така функція має особливу вагу, оскільки висока турбулентність середовища підвищує ціну управлінської помилки. Бізнес, який не вміє формалізувати мету, прогнозувати витрати, оцінювати ризики та обґрунтовувати потребу у фінансуванні, значно гірше адаптується до змін попиту, логістики, енергетичних обмежень і кадрового дефіциту. Натомість участь у грантових програмах формує навички, що залишаються з підприємством і після завершення конкретного проекту. Йдеться про фінансове планування, календаризацію заходів, управління результатом, кадрову організацію та комунікацію з інституційними партнерами. Відтак грантовий інструмент виконує роль каталізатора організаційного навчання, а не лише короткострокового джерела ліквідності.

У повоєнній трансформації економіки значення такого підходу лише посилюватиметься. Етап відновлення потребуватиме не просто збільшення кількості підприємств, а підвищення їхньої інвестиційної та

управлінської зрілості. Саме тому «Роботу» доцільно розглядати як перехідний інститут між антикризовою підтримкою та політикою модернізації МСП. Її сильна сторона полягає у зв'язці «ресурс – відповідальність – результат». Підприємець отримує стартовий капітал, але одночасно входить у режим зобов'язань щодо строку діяльності, зайнятості й фінансової дисципліни. Така модель є економічно раціональною, позаяк орієнтує державну підтримку на проекти, спроможні продукувати суспільно значущий ефект.

Як висновок, грантове фінансування в межах урядової ініціативи «Робота» слід оцінювати не лише за кількістю виданих грантів або обсягом профінансованих коштів. Її стратегічна цінність полягає у формуванні середовища, в якому малий і середній бізнес змушений розвивати навички проектного менеджменту, переходити до більш формалізованих моделей управління та інтегрувати власну підприємницьку діяльність у логіку довгострокової результативності. Отже, у воєнній та повоєнній трансформації економіки України грантові програми виступають не периферійним додатком до політики підтримки бізнесу, а одним із механізмів інституційного оновлення підприємницького сектору, через який держава одночасно стимулює зайнятість, розширює податкову базу та підвищує якість управління в МСП.

Література:

1. Грант на власну справу. Дія. URL: <https://diia.gov.ua/services/grant-na-vlasnu-spravu>.
2. У 2025 році за сприяння Державної служби зайнятості працевлаштовано понад 315 тисяч людей. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/c2eb5b55-fe6a-432a-a0da-c3a5b460dd33?lang=uk-UA&title=DSZ>.